

MOZAIKA

AKTIVNÍ
OBČANSTVÍ
A DEMOKRACIE

ČTVRTLETNÍK DZS O MEZINÁRODNÍM VZDĚLÁVÁNÍ / JARO 2019

**Občanské vzdělávání
v posttotalitní
společnosti**

Naše spolupráce
s Nory a Němci

**Angažovanost
evropské mládeže**

Kalendář akcí

EPALE: Kurz Lektorské minimum

Byl spuštěn on-line kurz pro všechny, kteří si chtějí vylepšit lektorské a prezentační dovednosti. Účastníci se naučí připravit, realizovat a vyhodnotit vzdělávací aktivity pro dospělé.

<https://kurzy.epale.cz>

21. března

Výzva programu Erasmus+

Termín pro podávání žádostí o grant v programu Erasmus+ Klíčová akce 2: Strategická partnerství.

www.naerasmusplus.cz

31. března

Evropská jazyková cena Label

Termín pro podávání přihlášek do soutěže Evropská jazyková cena Label, která si klade za cíl podpořit inovativní projekty v oblasti jazykového vzdělávání.

www.naerasmusplus.cz/cz/reformy-a-systemy-vzdelavani-label

30. dubna

Evropský sbor solidarity

Termín pro podávání žádostí o grant v programu Evropský sbor solidarity. Podpořeny budou dobrovolnické a solidární projekty, stáže a pracovní místa.

www.sborsolidarity.cz

OBJEDNEJTE SI

Newslettery DZS

- PRO MATEŘSKÉ A ZÁKLADNÍ ŠKOLY
- PRO STŘEDNÍ ŠKOLY
- PRO VYSOKÉ ŠKOLY
- PRO VZDĚLAVATELE Dospělých

bit.ly/registrace_newsletterDZS

20. května

Fondy EHP: Výzva programu Vzdělávání

Termín pro podávání žádostí o grant pro projekty inkluzivního vzdělávání v programu Vzdělávání podpořeném Fondy EHP.

www.dzs.cz/cz/fondy-ehp

EUROPEAN YOUTH WEEK

DEMOKRACIE A JÁ

#democracyandme #youthweek youthweek.eu

Přidejte se k tisícům mladých lidí a podpořte rozvoj demokracie u nás i v Evropě. Vyberte si akci na mapě a zapojte své kamarády. europa.eu/youthweek_cs

Úvodem

Milí čtenáři, v letošním roce si Česká republika připomíná hned dvě významná výročí. V listopadu uplyne třicet let od sametové revoluce, která v naší zemi ukončila komunistický totalitní režim. Už teď na jaře navíc společně oslavíme patnáct let od vstupu do Evropské unie. Důležitost obou událostí pro naši zemi je neoddiskutovatelná, i proto jsme se rozhodli věnovat letošní první číslo Mozaiky tématu *Aktivní občanství a demokracie*.

O tom, jak můžeme jako vzdělavatelé demokracii posilovat, hovoří ve vedlejším sloupku Ondřej Horák z Centra občanského vzdělávání. V rubrice „Do hloubky“ se zase zamýšlí Bob Kartous ze společnosti EDUin nad tím, zda má česká společnost opravdu zájem vychovávat z dětí skutečné demokraty a co by k tomu podle něj bylo zapotřebí.

Jako obvykle vám také představujeme mezinárodní projekty, které se různými aspekty aktivního občanství úspěšně zabývaly. Věřím, že vás některý z nich inspiruje k realizaci vašeho vlastního nápadu.

V rozhovoru s nordistkou Miluší Juříčkovou se dozvíte, jaké zkušenosti získali její studenti díky podpoře Fondů EHP, a navštívíme spolu také Česko-německý fond budoucnosti, který se nemalou měrou podílí na dobrých vztazích našich dvou zemí.

V rubrice „Jak na to“ zjistíte, jaké příležitosti k rozvoji občanské společnosti nabízejí programy administrované DZS mladým lidem a organizacím, které s nimi pracují. Nechybí samozřejmě ani stručný přehled aktualit a pozvánek na zajímavé akce. Těmi nejbližšími, které si určitě nenechte ujít, jsou Evropský týden mládeže a také volby do Evropského parlamentu.

Přeji vám příjemné čtení a mnoho elánu do realizace mezinárodních aktivit.

Petra E. Votočková
Vedoucí odboru pro mládež

Spolufinancováno z programu Evropské unie Erasmus+ a z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Za obsah publikací (sdělení) odpovídá výlučně autor. Publikace (sdělení) nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem. Změny uvedených údajů nebo tiskové chyby jsou vyhrazeny.

Kompetence pro demokratickou kulturu

Demokracie v současné době čelí mnoha výzvám. Nejen ta naše, ale i v Evropě a ve světě. Ať chápeme demokracii jakkoli a ať si za ony výzvy dosadíme cokoli, domnívám se, že na první větě tohoto krátkého zamyšlení se s většinou čtenářů shodnu.

Domnívám se, že tyto výzvy – které můžeme vnímat i jako problémy – mají mnoho příčin. Jsou výsledkem dlouhé geneze a mnoha různých trendů. Přesto je spojuje pomyslná červená linka, která jimi všemi prochází. Tou je nízká vybavenost lidí kompetencemi, které potřebují proto, aby se mohli účinně zapojovat do demokratické společnosti. Lidem chybí schopnosti se ve veřejném prostoru orientovat, vytvářet si svůj vlastní svobodný názor založený na kritickém úsudku a hlubším porozumění souvislostí. Nelze se pak divit, že jim chybí chuť a sebedůvěra se do dění kolem sebe zapojovat, ovlivňovat ho a přispívat k tomu, aby demokratická kultura v našich společnostech kvetla.

Předpokládám, že na tezi v druhém odstavci už bude shoda čtenářů menší a bude se dále drolit v textu následujícím. Mým záměrem však není někoho přesvědčovat, nýbrž nabídnout optiku, kterou se na otázku tzv. občanské gramotnosti koukáme v Centru občanského vzdělávání. Navíc pestrost názorů, množství různých optik a přesvědčení považuji za něco velmi cenného. Jako problematické však vnímám schopnosti lidí vzájemně si v tomto kontextu porozumět, vést dialog a společně hledat řešení. A právě to je předmět segmentu vzdělávání, kterým se zabýváme.

Občanské vzdělávání si klade za cíl rozvíjet právě ony kompetence, které člověk potřebuje pro to, aby se do demokracie mohl účinně zapojit. A nejde jen o elementární znalosti fungování systému, ale i o mnohé dovednosti (schopnost

naslouchat jiným, orientace v záplavě informací) a zásadní postoje (například důvěra v to, že má smysl něco ve veřejném prostoru dělat). A při tom všem je klíčové brát v potaz základní hodnoty, které naši společnost formují a na které panuje celospolečenská shoda. My za tyto hodnoty považujeme rámec, který nám dává ústava.

Občanské vzdělávání je jedním z osvědčených nástrojů, jak posilovat demokracii a právní stát. Zavedení demokracie, jako je Německo, Nizozemí, Rakousko či Velká Británie, to už dávno pochopily a systémově takové vzdělávání podporují. Přesto i ony v dnešní době čelí výzvám.

Současnou situaci tak lze vnímat nejen jako „križi liberální demokracie tak, jak ji známe“, ale i jako příležitost k vzájemné spolupráci – národní i mezinárodní. A to na úrovni sdílení zkušeností, know-how, metodik či realizace projektů. Jednou z inspirací může být například Rada Evropy, která vydala *Referenční rámec kompetencí pro demokratickou kulturu* a nyní spouští kampaň *Free to speak, safe to learn*. Pro nás v Centru je v rámci našeho aktuálního programu *Rozvoj demokratické kultury a klimatu ve školách* cennou inspirací, stejně jako zmíněný kompetenční rámec. Jeho části jsme přeložili a věříme, že pomůže i ostatním realizátorům aktivit, které cílí na posilování demokracie v ČR.

Ondřej Horák
ředitel Centra občanského vzdělávání
FHS UK

MOZAIKA, jaro 2019 • 4. března 2019 • Vychází 4x ročně, rozdává se zdarma
Vydavatel: Dům zahraniční spolupráce • Na Poříčí 1035/4, 110 00 Praha 1, IČO: 61386839, Evid. č.: MK ČR E 23325, Tel.: +420 221 850 100, E-mail: info@dzs.cz, Web: www.dzs.cz, www.naerasmusplus.cz, www.eurodesk.cz. **Redakce:** Lucie Rychlá. **Foto:** shutterstock.com, istockphoto.com **Grafika:** Hedvika Člupná **Tisk:** AF BKK, s.r.o. **Distribuce:** Casus, Direct Mail, a.s. **Předplatné:** Odebírání čtvrtletníku si můžete objednat na stránkách www.dzs.cz, kde také naleznete zdarma ke stažení elektronickou verzi. Vaše dotazy a připomínky zasílejte na e-mail: redakce@dzs.cz

Člověk jako občan by měl stát v centru vzdělávání

Je to v posttotalitní společnosti možné?

DO
HLOUBKY

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v letošním roce zahájilo přípravu strategie, která by měla stanovit priority a cíle vzdělávací politiky České republiky do roku 2030. Scénáře budoucího vývoje společnosti jsou přitom vysoce proměnlivé a změna bude v následujících deseti letech nejvýraznější „konstantou“, se kterou lze počítat. Jakou pozici by v nové strategii mělo mít občanské vzdělávání? A jaké změny by bylo třeba v dosavadním přístupu k němu udělat?

Text: Bob Kartous

Turbulence změn vystavuje i technologicky, ekonomicky a občansky rozvinuté liberálně demokratické společnosti (mezi něž se ČR na základě své ústavy řadí) nečekaným zkouškám. Právě demokracie se ukazuje být křehká, jde-li o její inherentní schopnost rozložit sebe sama. Některé změny, jako třeba jednoduchý způsob vytváření, šíření a sdílení informací v digitálním prostoru, mohou evidentně přispívat k erozi základních principů jakékoliv společenské smlouvy, tedy i té demokratické. Další fenomény včetně migrace, klimatických změn, chudoby a socioekonomických poměrů ve společnosti, regionálních rozdílů a mnoho dalších mohou výrazně ovlivňovat to, zda se podaří demokracii udržet. Je velmi důležité, aby se vzdělávací systém snažil k tomuto úsilí přispět, a Strategie 2030 by proto neměla opomenout mezinárodní kontext a inspiraci.

Ve své zprávě *Jak připravit mladé lidi pro společný a udržitelný svět (2018)* OECD spojuje občanství s globálními kompetencemi a s fenoménem globalizace, který pronikl velmi výrazně do našich národních kultur, ovlivnil pojetí a přístup k základním právům a ve své dosavadní fázi také vytvořil poměrně silný blok liberálně demokratických společností, stejně jako doposud největší projekt svého druhu v dějinách, Evropskou unii, a tedy i nový status evropského občanství.

Srovnání států EU

O občanské vzdělávání se velmi intenzivně zajímá také Evropská komise. V roce 2017 vydala komparativní analýzu přístupu k občanskému vzdělávání v zemích EU, která předpokládá, že občanské vzdělávání je založeno na čtyřech kompetencích: dovednost, efektivní a konstruktivní interakce s ostatními, kritické myšlení, jednání ve shodě se společenskou odpovědností a jednání ve shodě s demokratickými principy. Závěrem analýzy upozorňuje, že sice téměř všechny vzdělávací systémy ve svých národních kurikulech obsahují občanské vzdělávání, země se ale významně liší v tom, jak je naplňují a jak velké úsilí věnují přípravě ředitelů a učitelů k tomu, aby byli schopni své žáky a studenty k občanství vzdělávat.

Studie nicméně ukazuje, že v řadě vzdělávacích systémů dochází ke snaze přístup k občanskému vzdělávání posilovat a reformovat. V Řecku a Finsku byla v posledních letech rozšířena povinná výuka občanství do více ročníků. V Irsku, Lucembursku, francouzské části Belgie a v Dánsku byla vytvořena učite-

telská specializace pro občanské vzdělávání. Nové prvky podpory a poradenství v této oblasti představila Francie, Lucembursko, Itálie či Kypr. To všechno jsou ovšem ve skutečnosti těžko porovnatelná zjištění. Dokonce ani srovnání časové dotace věnované občanskému vzdělávání v jednotlivých školských systémech, kde Česko lze řadit k nadprůměru, nemusí o ničem vypovídat. Skutečnost, že v ČR je už na prvním stupni zařazena prvouka, na druhém stupni občanská výchova a na středních školách základy společenských věd, o míře a kvalitě občanského vzdělávání nevyovídá.

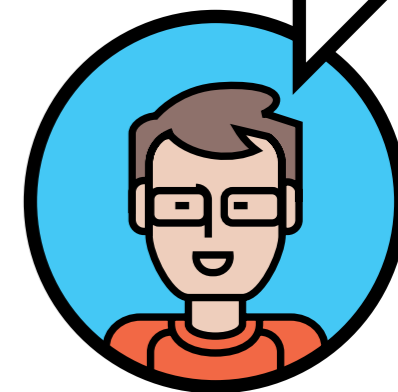
Nicméně jako směřovat bychom v jistém kontextu mohli považovat srovnání toho, jak jednotlivé vzdělávací systémy přistupují k občanskému vzdělávání na středoškolské úrovni. Zatímco Německo, skandinávské země či Velká Británie nebo Irsko mají jednotné občanské vzdělávání pro všeobecné vzdělávání i pro odborné studijní programy, Česko patří mezi země, které mají na tomto stupni odlišná kurikula. Žáci odborných studijních programů mají na rozdíl od gymnazistů mnohem nižší a často nulový přístup k poznatkům o tom, co to znamená být občanem a jak takovou roli naplňovat.

Globální občanské vzdělávání

Pokud by se tedy tvůrci Strategie 2030 inspirovali přístupy, které doporučují mezinárodní organizace, jichž je ČR členem, co by z toho mělo vyplývat? Na konferenci Global Education, která se konala minulý rok v Lisabonu, představil německý zástupce systém globálního občanského vzdělávání, který se promítá do různých předmetů a není omezen na stanovenou učební jednotku. To přesně odpovídá způsobu, jak udělat z občanského vzdělávání prioritu. V biologii lze vztáhnout evoluční teorii ke snaze některých ideologií postavit na ní sociální řád. V matematice je možné pracovat s volebním systémem a přepočtem hlasů. Český či cizí jazyk a dějepis jsou ideálními příležitostmi, jak občanské vzdělávání tematizovat. K tomu je ale nutné, aby byli nejen učitelé dané aprobace připravováni na to, jak s tématy souvisejícími se společenským a politickým životem ve svých hodinách organicky pracovat.

Strategie by také měla vycházet z ničím nemaskované reality současného školního vzdělávání, v němž je občanské vzdělávání postavené na druhou kolej a občanskou výchovu nebo společenskou vědu často učí neaprobovaní učitelé. Aby bylo možné něco reálně změnit v prostředí, kdy se řada učite-

→ V roce 2017 vydala Evropská komise komparativní analýzu přístupu k občanskému vzdělávání v zemích EU. České shrnutí i celou zprávu v několika jazycích lze stáhnout na webových stránkách Eurydice v sekci „Comparative reports“.

lů záměrně vyhýbá střetu se světonázorem rodičů, často agresivně prosazujících své postoje proti legitimní snaze školy, bylo by nutné posílit vážnost občanského vzdělávání. Toho lze v kratším časovém horizontu dosáhnout pouze zařazením takového vzdělávání do obsahu maturit a přijímacích zkoušek.

Z dlouhodobého hlediska je nutné odpovědět na otázku, jaký přístup lze aplikovat v posttotalitní (transitivní) společnosti, již Česká republika dle teorie změny sociálních hodnot stále je. Příkladem může být Německo, kde těsně po nacistické zkušenosti vzniklo Spolkové ústředí pro politické vzdělávání (1952), a to zejména v reakci na neuvěřitelnou rychlost, s jakou se výmarská demokratická republika dokázala proměnit v systém, který vyprovokoval největší světový válečný konflikt. Česká společnost takovou katarzí neprošla, nicméně současné dění nejen u nás, ale zejména v Maďarsku či Polsku udržuje toto mento stále aktuální.

Z hlediska posilování občanského vzdělávání je však úplně nejdůležitější princip participace. Na tom se shodují všechny citované dokumenty a analýzy. Učit žáky participací v rámci jejich školního vzdělávání znamená učit je právům, povinnostem, svobodě i odpovědnosti v reálném životě. Posilováním osobní participace dětí lze vychovávat skutečné demokraty. Je po tom ale v české společnosti skutečná poptávka?

Jdeme do toho!

Každý z nás má možnost změnit svět k lepšímu. Často přitom stačí jen podat pomocnou ruku, projevit názor, přijít k volbám nebo se pustit do realizace vzdělávacího projektu.

TRENDY

Demokracie v nás

Při příležitosti Evropského roku 2019 zaměřeného na téma *Demokratická účast* připravilo Národní podpůrné středisko pro eTwinning v ČR pro české eTwinningy hru s názvem *Demokracie v nás*.

Jejím hlavním cílem je podpořit povědomí žáků o činnosti Evropského parlamentu a fungování principů zastupitelské demokracie. Jednotlivé úkoly jsou spjaty se zastupitelskou demokracií na třech úrovních: Demokracie u nás v obci (zastupitelstvo obce/kraje), Demokracie u nás v Česku (český parlament), Demokracie u nás v Evropě (Evropský parlament a ČR).

Hra probíhá ve veřejné virtuální třídě TwinSpace a je svým zaměřením vhodná především pro žáky 4. a 5. tříd 1. stupně, pro žáky 2. stupně základních škol a pro středoškoláky.

Registrace do soutěže spočívá ve vytvoření třídních či školních pracovních týmů, které si zvolí originální název, a to pod vedením odpovědného učitele. Na společnou veřejnou e-nástěnku Padlet pak týmy nahrají fotokoláže obsahující fotografii školy, název týmu a informaci, zda mají aktivní školní parlament. Nakonec je třeba vyplnit krátký registrační dotazník. Řádně zaregistrované týmy, které dokončí všechny zadané úkoly, se mohou těšit na drobné dárky.

Hra byla oficiálně zahájena již 5. února (Den bezpečnějšího internetu), kdy byly zveřejněny celkem tři interaktivní úkoly. Ty je možné vypracovat v jakémkoli z 23 oficiálních jazyků Evropské unie. Týmy následně čeká společný závěrečný kvíz (Kahoot), kdy budou mít příležitost otestovat svoje znalosti z předchozích aktivit. Soutěž bude ukončena v Den Evropy, tedy 9. května. Více informací o hře naleznete na stránkách www.etwinning.cz.

Politika mládeže

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) vydala v loňském roce první souhrnnou zprávu na téma politiky mládeže, která zahrnuje i informace o situaci v České republice. *The Youth Stocktaking Report* poskytuje podrobný obraz o tom, jak členské země OECD přistupují k problematice mládeže, představuje příklady dobré praxe a identifikuje klíčové oblasti, které je potřeba zlepšit. Zpráva v angličtině je volně ke stažení na webu OECD. Politice mládeže se věnuje také evropská on-line platforma Youth Wiki, která představuje komplexní databázi národních struktur, politik a aktivit podporujících mladé lidi. Zaměřuje se na osm hlavních oblastí: vzdělávání a odbornou přípravu, zaměstnanost a podnikání, zdraví a blahobyt, participaci, dobrovolnictví, sociální inkluzi, mládež a svět, kreativitu a kulturu. V současnosti představuje data z 29 zemí včetně Česka.

Učni propagují odborné stáže

Letos v květnu se uskuteční již třetí setkání členů sítě Euro-učňů (EuroApprentice Network). Tentokrát vybraní žáci a absolventi učebních oborů z osmi zapojených zemí zamíří na Maltu. Zúčastní se i zástupci České republiky, které vybral DZS na začátku roku v otevřené výzvě. Na setkání budou mít příležitost podělit se s ostatními o své zážitky a zkušenosti z odborné stáže v zahraničí, procvičí si své prezentační schopnosti i angličtinu. Po návratu domů pak budou dále šířit povědomí o programu Erasmus+ a příležitostech, které mladým lidem nabízí. Zapojí se nejen do akcí DZS, ale uspořádají i své vlastní. Sdílením osobních zážitků tak pomohou nerozhodným žákům lépe pochopit, co pracovní stáž obnáší a jak může prospět jejich profesnímu růstu. Každý rok se přitom mohou do sítě Euro-učňů zapojit noví zájemci, DZS pravidelně oznamuje výzvy na stránkách www.naerasmusplus.cz.

Tentokrát budu volit

V letošním roce si Česká republika připomíná patnáct let od vstupu do Evropské unie. Oslavy se navíc konají v roce, kdy české občany čekají v pořadí již čtvrté volby do Evropského parlamentu. Termín voleb je stanoven na 24. a 25. května. S cílem podpořit vyšší účast voličů spustil Evropský parlament kampaň #tentokratbuduvolit, která vyzývá (nejen české) občany k větší angažovanosti. Jejich volba může ovlivnit budoucí podobu Evropy, respektive zapojení politiků do evropského veřejného dění. To již nyní ilustruje on-line portál *Co dělá Evropa pro mě?*, kde může každý snadno zjistit, čím EU přispívá právě v jeho regionu nebo v oblasti, o kterou se zajímá. Na mladé dále cílí kampaň Evropské komise #EUandME, která prostřednictvím

Oslavy našeho členství v EU propuknou ve velkém 9. května na Den Evropy

několika krátkých filmů představuje příběhy konkrétních lidí a jak jejich život ovlivnilo členství v EU. Stránky této kampaně navíc jednoduchým způsobem informují o různých iniciativách, politikách a příležitostech pro evropské občany. Jednou z nich je například iniciativa *Discover EU*, díky které mohou osmnáctiletí Evropané procestovat země starého kontinentu na náklady Evropské unie. Oslavy našeho členství budou probíhat různou formou po celý rok, ale ve velkém propuknou v Den Evropy (9. května), kdy Zastoupení Evropské komise v ČR pořádá v Praze velkou open-air akci pro veřejnost. Na ní nebude chybět ani DZS, jehož zaměstnanci si pro návštěvníky připraví informační stánek, soutěže a orientační běh.

DZS u této příležitosti představí novou deskovou hru *Procestuj Evropu*, zúčastní se již tradičních oslav Dne Evropy a vyhlásí instagramovou soutěž #cestofail o zajímavé ceny. Ve dnech oficiálního konání #youthweek vyjedou navíc zaměstnanci DZS na roadtrip po pěti českých městech, kde budou informovat mladé lidi o evropských vzdělávacích programech, Evropské unii a možnostech pro mládež. DZS bude také spolupracovat s řadou institucí včetně Zastoupení Evropské komise v ČR, Informační kanceláře Evropského parlamentu, Úřadu vlády ČR a organizace EUTIS, která v regionech uspořádá strukturované dialogy s mladými lidmi a osobami s reálnou rozhodovací pravomocí.

Evropský týden mládeže je iniciativa Evropské komise, která se koná každé dva roky. V roce 2017 se nesla pod heslem *Vlna solidarity*. Uskutečnilo se během ní na tisíc akcí, do kterých se zapojilo přes 100 000 lidí.

Evropský týden mládeže

29/04 - 05/05

Společně proti plagiátorství

Jsou pravidla, která by měl dodržovat každý, což platí i pro psaní akademických prací. Přesto se stále častěji setkáváme s případy, kdy studenti i pracovníci vysokých škol porušují, ať už z neznalosti, nebo záměrně, pravidla citační a publikační etiky. S tímto neblahým fenoménem se snaží vypořádat tříletý projekt Mendelovy univerzity v Brně nazvaný *European Network for Academic Integrity (ENAI)*, do kterého se zapojilo dalších jedenáct vysokých škol z deseti zemí. Partnerské organizace, které spolupracují na výzkumu akademické etiky, vyvíjejí on-line platformu, kde si mohou studenti, učitelé i management vysokých škol vzájemně vyměňovat nejnovější poznatky a osvědčené postupy z praxe. V rámci ENAI vysoké školy pořádají také konference, workshopy a další vzdělávací akce o akademické etice. V polovině letošního června se například v Litvě uskutečnila mezinárodní konference *Plagiarism across Europe and Beyond*, která se bude mimo jiné věnovat etickým otázkám v podnikání a jejich vlivu na akademické prostředí. Součástí projektu ENAI je také tvorba vzdělávacích materiálů včetně kurzu pro učitele, modulů pro studenty s kolekcí videí, zpracování odpovědí na nejčastější otázky o plagiátorství či příručka s nástroji pro sebehodnocení. Všechny tyto materiály jsou k dispozici na stránkách www.academicintegrity.eu.

Rozvíjím svůj svět

Unikátní příležitost pro 120 aktivních žen a mužů z celé České republiky realizovat vlastní společensky prospěšný projekt přinesl program *Rozvíjím svůj svět*. V roce 2016 ho odstartovaly organizace Spiralis a P3 – People, Planet, Profit. Obě organizace mají bohaté zkušenosti v oblasti poradenství a vzdělávání dospělých, které se rozhodly zúročit ve společném projektu zaměřeném na rozvoj občanské společnosti. V šesti půlročních cyklech (letos dobíhá poslední etapa) umožnili vždy dvaceti zájemcům zmapovat své schopnosti a dovednosti, připravit na základě vlastního nápadu konkrétní podnikatelský plán, a dokonce i vlastní webové stránky nebo malý e-shop. Účastníci kurzu se kromě toho dozvěděli řadu informací o společensky prospěšném podnikání, procvičili si komunikační a prezentační dovednosti, zjistili, kde získat finance na svůj záměr, a dostali i mentoring na míru. Program pomohl například otevřít bezobalový obchod, rozjet projekt myšlenkových map na míru, realizovat nápady majitelky tkalcovny na spřádání vlny nebo určit budoucí směr architektonického ateliéru. Jednotlivé cykly projektu se konaly pokaždé v jiném městě. Zapojit se tak mohli třeba lidé z jižních Čech, Ústeckého kraje nebo Novojičinska. Přínos projektu ocenilo i české Centrum Euroguidance, které jej v roce 2018 vyhodnotilo jako jeden z nejlepších v rámci desátého ročníku soutěže Národní cena kariérového poradenství. Spiralis na něj nyní navázala projekty *Komunita jsme my* a *Pečovat a žít*.

Odpovědnost firem

Jak funguje společenská odpovědnost firem (CSR) v Londýně a vyrovnají se české podniky s britskými? Odpovědi na tyto dvě otázky hledala dvacítká žáků z Obchodní akademie Stříbro v rámci ročního projektu s názvem *Společenská odpovědnost firem v praxi*, který skončil v září 2018. Žáci se nejprve seznámili s teorií a pak navštívili několik plzeňských firem. Hlavní aktivitou projektu byl však dvoutýdenní pobyt v Londýně, kde žáci absolvovali pracovní stáže v reálných kancelářích, sociálních službách, obchodech a hotelech. Bydleli v místních rodinách, což jim umožnilo lépe se seznámit s místním způsobem života. Díky pobytu si navíc zlepšili angličtinu a prohloubili své odborné dovednosti. Za největší přínos ale považovali nárůst sebevědomí a získání pocitu nezávislosti. Během exkurzí a stáží v českých i britských firmách provedli žáci výzkum úrovně společenské odpovědnosti a zjistili, že v obou zemích je srovnatelná. Sami také firmám přispěli několika nápady na zlepšení jejich CSR politiky. Po návratu do školy pak realizovali vlastní společensky prospěšné akce. Uspořádali například charitativní sbírku oděvů a hraček, iniciovali sběr tonerů ve škole, seniory ze Stříbra učili používat počítače a pro své vrstevníky natočili výukové video, které bylo hlavním výstupem projektu. Na tyto úspěchy navazuje škola novým, tentokrát dvouletým projektem *Obchodní praxe v zahraničí*, díky kterému se na stáž do Londýna vypraví dvě skupiny dvanácti žáků.

Máme rádi Evropu

Jaké jsou hodnoty Evropské unie a co znamená být občanem tohoto společenství? To zjišťovali účastníci evropského projektu *RISE – Rights, Students, Europe*, který proběhl v letech 2016 až 2018. Spolu se Základní školou Vranov nad Dyjí na něm spolupracovaly ještě další čtyři školy z Itálie, Polska a Kypru. Do projektu se celkem zapojilo přes sto dětí ve věku 11 až 14 let, mnoho z nich ze socioekonomicky znevýhodněného prostředí. Ve Vranově se projektu přímo zúčastnilo 18 žáků, ale mnoho dalších pomáhalo s dílčími aktivitami. Projekt se tam navíc setkal i s velmi pozitivní reakcí rodičů, kteří se ochotně podíleli na jeho organizaci. A že bylo s čím pomáhat! Partnerské školy uspořádaly během výměnných pobytů řadu aktivit včetně konference, seminářů a sportovní akce. Žáci malovali plátno se slogany na téma migrace, sociální začlenění a spravedlnost. Složili píseň *Máme rádi Evropu*, která má každou sloku v jiném národním jazyce a refrén v angličtině. Soutěžili v řešení křížovky na téma životní prostředí, vařili typická jídla svých zemí a učili se národní tance. Postupně se tak učili evropským hodnotám, jako je úcta k jiným kulturám, tolerance a rovnoprávnost. Součástí projektu byla také návštěva Bruselu, kde žáci debatovali se členy Evropského parlamentu o jeho fungování. Na základě zkušeností škol vznikla didaktická příručka o výuce evropského práva a hodnot, kterou lze využít v hodinách občanské nauky.

FOTO: ARCHIV MEZIGENERACE

Můžeš to změnit!

Mladí lidé jsou připraveni změnit svět, jen často nevědí, jak na to. Jsou o tom alespoň přesvědčeni autoři projektu *Můžeš to změnit!*, který v roce 2017 spustilo brněnské občanské sdružení Mezigenerace. Tato organizace se sice zaměřuje zejména na práci se seniory, jejím hlavním cílem je ale prohlubování porozumění napříč generacemi a hledání příležitostí pro dialog.

V projektu sdružení vyzvalo studenty středních škol z Jihomoravského kraje, aby se setkali s místními politiky a úředníky a společnými silami se pokusili změnit své okolí k lepšímu. Za tímto účelem zorganizovali celkem třináct workshopů, kterých se zúčastnilo 339 studentů z jedenácti škol.

Mezigenerace jim poskytla metodickou a odbornou podporu a pomohla jim i se zpracováním prvního návrhu. Studenti se seznámili také se svými občanskými prá-

vy a principy participativní demokracie. Na workshopech měli navíc možnost poslechnout si osobní příběhy zapojených politiků a formou takzvané živé knihy se od nich dozvědět, co je k politice přivedlo.

Studenti nakonec během workshopů vypracovali celkem šedesát návrhů na vyřešení různých problémů. Z dvanácti finalistů vybrala nezávislá porota na závěrečné konferenci tři vítězné projekty, jejichž tvůrce odměnila věcnými dary a částkou 10 000 korun. Hlavní cenu si odnesl projekt Zebra vypracovaný studenty z Vyškova, který si kladl za cíl zlepšit bezpečnost chodců na frekventované ulici ve městě. Podpory se dočkaly i projekty hřiště ve Slavkově u Brna a cyklostezka v Letovicích.

Studenti ale přišli s mnoha dalšími zajímavými nápady. Navrhli například založení

veřejné knihovny v malé obci, vytvoření lepších podmínek pro venčení psů nebo rekonstrukci nádraží. Přestože ne všichni získali finanční podporu na realizaci svých projektů, mají i jejich nápady velkou šanci na uskutečnění díky nabytým zkušenostem a navázaným kontaktům.

Projekt *Můžeš to změnit!* byl podpořen z prostředků Jihomoravského kraje a programu Erasmus+ mládež v rámci Klíčové akce 3: Dialog mládeže. Mezigenerace na něm spolupracovala s neziskovou organizací EUTIS, která se zaměřuje na šíření informací o Evropské unii a má za sebou již několik úspěšných vzdělávacích projektů pro mladé, včetně *Rozhoduj o Evropě – Staň se na den tvůrcem evropské politiky*.

Studenti se seznámili s principy participativní demokracie

Kdy, když ne dnes...

Text: Lucie Rychlá

DZS administruje několik programů, které umožňují vzdělavatelům dětí, mládeže i dospělých realizovat projekty vedoucí k prohloubení tolerance a porozumění ve společnosti a k posílení osobní odpovědnosti a angažovanosti u účastníků. Novinkou programu Erasmus+ jsou od minulého roku virtuální výměny, které přispívají k mezikulturnímu dialogu. Od roku 2018 je také možné požádat o příspěvek pro solidární a dobrovolnické projekty v rámci Sboru solidarity a byla spuštěna již třetí fáze programu Vzdělávání podpořeného Fondy EHP. Mezi jeho hlavní priority patří posilování institucionální spolupráce s důrazem na demokracii a občanství.

Program Erasmus+ podporuje aktivity zaměřené na rozvoj občanské společnosti a demokracie již mnoho let. Vzdělávací instituce mohou toto téma začlenit do dlouhodobějších projektů nebo ho spojit i s krátkodobými mobilitami, jak učinila například Střední škola DUKE Náhorní. Místní pedagogové se zúčastnili několika metodických kurzů, kde získali nejen nové znalosti, ale zejména nápady, jak v žácích probudit zájem o veřejné dění.

V rámci projektu *Učením tebe rozvíjím* sebe pak se žáky spustili sbírku na podporu útulku pro handicapovaná a týraná zvířata, připravili

vzdělávací pořad pro mateřské školy a zapojili je do cyklu mezigeneračních debat se seniory. Podobné příležitosti mají i učitelé mateřských a základních škol, kteří mohou své nápady realizovat i v on-line komunitě eTwinning. Tam mohou také najít partnery pro další spolupráci v rámci programu Erasmus+.

Pedagogové se zúčastnili kurzů, kde získali nápady, jak v žácích probudit zájem o veřejné dění

Až 150 000 eur mohou získat školy – od mateřských po vysoké – na projekty institucionální spolupráce z grantů poskytnutých Norskem, Islandem a Lichtenštejnskem v rámci Fondů EHP. Cílem těchto projektů je modernizace kurikula a tvorba inovativních studijních programů a kurzů nebo podpora vzájemného

učení a sdílení zkušeností. Prioritu dostanou takové projekty, které se zaměří na témata inkluzivní vzdělávání, lidská práva a rovné zacházení, občanská angažovanost nebo mediální gramotnost. Projekty mohou trvat 12 až 24 měsíců. Více informací o tom, jak napsat projektovou žádost a termíny výzev lze najít na webu www.fondyehp.cz/vzdelavani.

Mladí lidé a pracovníci s mládeží mohou kromě Erasmus+ využít také příležitosti nabízených v programu Evropský sbor solidarity (o nich více na protější straně). Inspiraci najdou také v řadě praktických publikací vydávaných sítí SALTO-Youth. Na portálu www.salto-youth.net mohou navíc vyhledávat partnery pro svoje projekty nebo se přihlásit na různé workshopy a mezinárodní školení. ✕

SOLIDÁRNÍ PROJEKTY

Mladí lidé, kteří chtějí zlepšit své okolí, podpořit rozvoj občanské společnosti nebo posílit porozumění v místní komunitě, mají od loňského roku příležitost požádat o příspěvek z programu Evropský sbor solidarity. V rámci tzv. Solidárních projektů mohou projevit vlastní iniciativu a program jim proplatí náklady spojené s řízením projektu, kouče a další mimořádné výdaje (například na podporu účastníků s omezenými příležitostmi nebo zvláštními potřebami). Stačí, když vytvoří skupinku alespoň pěti lidí ve věku 18 až 30 let, zaregistrují se na Portálu Evropského sboru solidarity a podají projektovou žádost. Mohou ale zažádat i pod záštitou organizace, která za ně bude provádět některé administrativní úkony. DZS pořádá pro mladé lidi víkendová školení, kde získají inspiraci pro své projekty, seznámí se s novými lidmi a dozvědí se, jak podat projektovou žádost. Nejbližší školení se bude konat v srpnu, tedy včas na to, aby stihli žádost odeslat před poslední letošní uzávěrkou 1. října. Solidární projekt může trvat dva až dvanáct měsíců a lze jej uskutečnit pouze na území země, kde byla finanční podpora schválena. Jedná se tedy o národní iniciativu, která však umožňuje prezentovat i evropské hodnoty. Realizace takového projektu je nejen skvělou příležitostí změnit vybranou situaci k lepšímu, ale mladí lidé si během ní prohloubí i své osobní a pracovní kompetence. Více informací lze najít na webu www.sborsolidarity.cz. ✕

DIALOG MLÁDEŽE

Dalším způsobem, jak mladé lidi aktivně zapojit do fungování demokratické společnosti a podpořit všeobecnou diskuzi, jsou projekty Dialogu mládeže. Ty lze realizovat s finanční podporou v programu Erasmus+ mládež a mohou se do nich zapojit mladí lidé ve věku 13 až 30 let. Je to navíc jediná aktivita tohoto programu, která může být realizována pouze na národní úrovni. Není nutné hledat žádné zahraniční ani tuzemské partnery, ale není to ani zakázané. Dialogy mládeže umožňují účastníkům setkávat se a diskutovat o veřejném dění s osobami s rozhodovací pravomocí na lokální, regionální, národní i evropské úrovni. Učí se během nich formulovat vlastní názory, předkládat návrhy na řešení problémů a konstruktivně diskutovat o tématech, která se jich úzce dotýkají. Díky této zkušenosti jsou pak lépe schopni prosazovat své postoje a hájit zájmy a potřeby mladých lidí. Jednotlivé projekty mohou trvat tři měsíce až dva roky a mohou obsahovat neomezený počet aktivit, přičemž délka jedné aktivity musí být minimálně čtyři hodiny (jinak nevznikne nárok na finanční příspěvek). Cílem však není jen diskuze, účastníci musejí vytvořit také společný výstup, který se vztahuje k působení mladých lidí ve veřejné nebo politické sféře. Tyto výstupy mohou následně ovlivnit dění v celé Evropě. Příklady schválených projektů Dialogu mládeže lze najít na on-line platformě Erasmus+ projektů. ✕

VIRTUÁLNÍ VÝMĚNY

Vbřeznu 2018 spustila Evropská komise novou iniciativu na podporu mezinárodního dialogu, která umožňuje virtuální výměny mezi studenty a mladými lidmi z Evropy a jižního Středomoří. Od té doby využilo platformu Erasmus+ Virtual Exchange více než 8000 lidí ze čtyřiceti zemí a nedávný průzkum ukázal, že čtyři pětiny účastníků hodnotí svou zkušenost s virtuálními výměnami pozitivně. Další čtyři stovky lidí se prostřednictvím platformy proškolily pro vedení strukturovaných dialogů. Tuto možnost máte i vy, když se do 15. dubna zaregistrujete do bezplatného, otevřeného on-line kurzu *Introduction to Dialogue Facilitation*. Kurz potrvá čtyři týdny a naučíte se díky němu základy vedení on-line diskuzí. Přihlásit se můžete i do dalších interaktivních on-line kurzů, virtuálních debatic klubů a školení. Pro jednotlivce ve věku 18 až 30 let jsou určeny takzvané sociální skupinky (social circles) což jsou tematicky zaměřené on-line diskuze, ve kterých si účastníci během několika setkání procvičí kritické myšlení, mezikulturní komunikaci v cizím jazyce, týmovou práci a mediální gramotnost. Vysoké školy a organizace pracující s mládeží se mohou zapojit do programu Connect, který probíhá dvakrát ročně po dobu několika týdnů. Umožňuje účast více než 2000 lidem, kteří spolu v malých moderovaných skupinkách diskutují o aktuálních společenských tématech. Organizacím pomáhá platforma také s přípravou vlastních projektů mezinárodních virtuálních výměn. ✕

SOCIAL ERASMUS

Mezi hlavní cíle student-ské organizace Erasmus Student Network (ESN) patří prosazování myšlenek inkluzivní společnosti a mezikulturního porozumění. O jejich dosažení se snaží tisíce zahraničních i místních studentů v mnoha evropských univerzitních městech, kde ESN působí. Přestože se zapojují celý akademický rok, nejaktivnější jsou během oslav sociální inkluze *Social Inclusion Days*, kterými dvakrát ročně žije celá Evropa. Příští se uskuteční již od 29. dubna do 12. května. Jednotlivé aktivity jsou otevřené nejen zahraničním studentům a dobrovolníkům z ESN, ale všem lidem, kteří chtějí změnit společnost k lepšímu. Zájemci se mohou zapojit třeba do finanční sbírky pro psí útulky, rozdávání jídla lidem bez domova nebo aktivit zaměřených na ochranu životního prostředí. Pomoci mohou i s organizováním kreativních a rekreačních činností v dětských domovech a zařízeních pro seniory či pro lidi s handicapem. Ve spolupráci s Domem zahraniční spolupráce se ESN také snaží o širší prosazení projektu *Erasmus In Schools*, v rámci kterého zahraniční studenti navštěvují základní a střední školy a seznamují žáky se svou kulturou. Během minulého semestru všechny sekce organizace ESN uspořádaly přes 800 akcí, do kterých se zapojilo více než 40 000 lidí z celé Evropy. V České republice působí sekce ESN na osmnácti univerzitách. Aktuální informace o činnosti celé sítě lze najít na stránkách www.activities.esn.org. ✕

S poznáním jde ruku v ruce osobní rozvoj mladých lidí

Text: Lucie Rychlá

Překládá norskou literaturu do češtiny a aktivně podporuje spolupráci našich dvou zemí. V roce 2017 jí dokonce udělil norský král Harald V. vysoký řád za zásluhy. Nordistka **Miluše Juříčková** svou vášeň pro tuto severskou zemi již mnoho let sdílí i se svými studenty a promítla ji i do několika vzdělávacích projektů. O čem bude ten příští a proč jí stojí za to, se pouštět do jeho realizace, si přečtěte v našem rozhovoru.

Studiu a výuce norštiny se věnujete již mnoho let. Jak to ale všechno vlastně začalo? Co Vás tak zaujalo na norském jazyce a kultuře?

Můj profesní zájem se zrodil možná s prvním výjezdem do Norska ve dvaadvaceti letech. Svobodný svět, zcela jiná atmosféra mezi lidmi, to mě opravdu zaujalo a posunulo dál. Vzpomínám, jak jsem díky shodě náhod mohla už tehdy potkat významné osobnosti, vyslechnout jejich přednášky v norské Národní knihovně, pracovat na jejich semináři na fakultě na Blindern. V roce 1978 byl rozdíl mezi Norskem a námi přímo propastný. Snad ani ne primárně v životní úrovni, ale v životním stylu a společenských poměrech. To dnes už neplatí. Jsme prostě dvě sebevědomé demokratické země. Přesto zřetelně vidím na svých studentech, že studijní stáž nebo jazykový kurz v Norsku má potenciál otevřít i pro ně nové perspektivy – studijní, badatelské, pracovní. Možnost podívat se na svůj život z odstupu prostřednictvím norského zrcadla. Myslím, že není prakticky nikdo, kdo by se vrátil nepoznamenan, ať byl v malém městě, nebo v metropoli.

Důležité pro nás bylo, aby studenti nevníkali Norsko jako turistě, ale jako budoucí experti

Přestože je Česko již třicet let otevřené světu, mnoho mladých lidí se zdráhá jet na zkušenou do zahraničí kvůli obavám, že se

nedorozumí. Jak jsou na tom Vaši studenti? Mají o stáže a studijní pobyty v Norsku zájem? Případně co na nich nejvíce oceňují?

Zájem je v případě studentů norštiny prostě součástí studijního profilu. Poznat ze všech úhlů zemi, její jazyk, literaturu a kulturu studují, to je takřka samozřejmá podmínka. Ti, na které se oficiální šance nedostane, si hledají jiné cesty – letní brigády, turistickou cestu napříč Skandinávií a podobně. Důležité je to i z čistě osobnostního hlediska. Na jedné straně výjezd na stáž, kde je člověk zcela odká-

zaný sám na sebe, na druhou stranu setkání s vrstevníky, kteří mají poněkud odlišnou životní zkušenost. Jde podle mého názoru vždy o konfrontaci sebe sama s realitou světa, v němž žijeme. A tedy přímo či nepřímo o přípravu na budoucnost. Spoustu aspektů je přirozeně možné později roz-

vinout virtuálně díky moderním technologiím v tisíci podobách, ale otevřít dveře je třeba vlastní rukou, na živo. Být na místě a udělat si obrázek o souvislostech, někdy zvědavým, jindy kritickým pohledem.

V minulosti jste získala grant na projekt v rámci programu Vzdělávání s podporou Fondů EHP, který umožnil studentům Masarykovy univerzity seznámit se blíže s norskou literaturou. Co konkrétně jste

během projektu realizovali a v čem vidíte přínos této spolupráce pro Vás osobně?

Projekt Norwegian Literature: Location experience and European perspectives byl kombinací tradiční přípravy četbou a interpretací literárních děl v rámci přípravné fáze a zážitkové pedagogiky v průběhu týdenní cesty patnácti posluchačů Masarykovy univerzity norským krajem Telemark. Cestovní deník v češtině, norštině a angličtině dokumentuje návštěvy muzeí, technických památek, setkání se spisovateli, vědci a dalšími odborníky přímo na místech, kde se odehrávají Ibsenova dramata nebo současné experimentální romány. Kraj Telemark v jižním Norsku bývá označován za „Norsko v jediné kapce vody“. Proto i projekt byl postaven jako norská literatura zhuštěná v jediné kapce. Důležité pro nás bylo, aby studenti nevníkali Norsko jako turistě, ale jako budoucí experti. Implementace projektu se následně projevila v bakalářských a diplomových pracích o různých aspektech norské literatury. Proto jsem byla i osobně šťastná,

Miluše Juříčková
Pracuje v Ústavu germanistiky, nordistiky a nederlandistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Věnuje se mimo jiné studiu moderní a protiválečné literatury ve Skandinávii. Do češtiny přeložila řadu norských knih včetně románu *Láska* od Hanne Ørstavikové nebo biografii *Lékař pro život* o životní pouti Lea Eitingera, norského psychiatra a humanisty.

ROZHOVOR

že se záměry projektu naplnily a vlastně na ně navazujeme dodnes.

Plánujete si podat projektovou žádost o grant i v rámci nové výzvy?

Fondy EHP osobně považuji za historickou příležitost naší doby a jedinečnou kapitolu našich vzájemných vztahů. Studenti přicházejí, absolvují a odcházejí, proto považuji za jakousi povinnost vstoupit do aktuálně vyhlášeného kola soutěže, která je svou přípravou i realizací nesmírně náročná časově i odborně. Snad dostanou studenti z Masarykovy univerzity znovu šanci. Tentokrát se chceme zaměřit na období nastupující diktatury v letech 1938 až 1940, kdy dobrovolníci z Norska, sdružení kolem takzvané Nansenovy nadace, pomohli zachránit život stovkám československých občanů, dospělých i dětí. Domnívám se, že je třeba tento dosud neznámý proces záchrany zmapovat a předat veřejnosti například realizací fotografické výstavy. Účastníci projektu dostanou za úkol

zpracovat portréty našich uprchlíků nebo norských zachránců. Podle našeho názoru nejde ale jen o zpracování historického tématu války a holocaustu, ve stejné míře se dotýká aktivního občanství dnešních lidí.

Spolupráce mezi státy je oboustranný proces, který by měl prospět oběma partnerům. Jak Norové vnímají Českou republiku a v čem je můžeme podpořit zase my?

Projekty jsou dvoustranná záležitost. Norové jsou vůči České republice pozitivně nakloněni, stejně jako my vůči Norsku. Ale možná nejsou tak dobře informováni o způsobu života, o kulturním bohatství a společenské realitě. Překvapivě jsme pro mnohé „jedna ze zemí na druhé straně“. Takže to vlastně pro norskou stranu bývá nečekaný objev, když Českou republiku a naše instituce poznají blíže. Většinou jsou překvapeni, co všechno nás spojuje, jak jsme si podobní a blízcí. Proces vzájemného poznávání bych asi označila za nejvyšší úkol,

výzvu i obohacení probíhajících Fondů EHP. Protože s poznáním jde ruku v ruce osobní rozvoj mladých lidí, kognitivní i emocionální. Vlastně si nedovedu představit hodnotnější přínos.

Jednou z priorit Fondů EHP je posílení aktivního občanství a postavení zranitelných skupin v zemích střední, východní a jižní Evropy. V čem nám v tomto směru může jít Norsko příkladem?

Norské fondy kladou velký důraz právě na podporu slabých a zranitelných ve společnosti. Tyto aspekty jsou ve Fondech EHP velmi nápadné a pro nás Čechy vlastně překvapivé, pro někoho i provokativní. Vybavuji si, že právě na toto téma padlo nejvíce studentských otázek při podzimní návštěvě pana velvyslance Roberta Kvileho na Masarykově univerzitě. Naštěstí pro naše prváky mluvil perfektní češtinou, takže nebylo pochyb o tom, co považují on i norská strana za podstatné. **LR**

Utváření aktivního občanství evropskou mládeží

Mladí Češi ve věku 16–26 let se do institucionalizované politiky moc nezapojují, nemálo z nich se ale angažuje v dobrovolnictví a dobročinnosti. Aktivní jsou také na sociálních sítích, kde sdílejí a komentují příspěvky s politickým obsahem. Svoji generaci popisují jako idealistickou a kreativní, i když možná méně zodpovědnou, než byla generace jejich rodičů. Jsou přesvědčeni, že by se měli o veřejné dění více zajímat, zároveň však přiznávají, že se do politiky zapojují málo. Podle učitelů je navíc obtížné vzbudit u středoškoláků zájem o dění kolem, pokud patřičnými informacemi, zájmem a kompetencemi již předem nedisponují. Obecně podle nich platí, že motivovanější a aktivnější jsou studenti, kteří si motivaci přinášejí z rodiny a jiných mimoškolních kontextů.

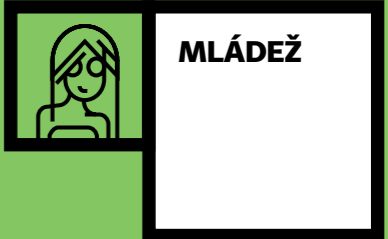
To je jen několik zjištění, ke kterým dospěli výzkumníci Masarykovy univerzity v rámci projektu *CATCH-EyoU – Utváření aktivního občanství evropskou mládeží: Politiky, praxe, vý-*

zvy a řešení, který proběhl v letech 2015–2018. Projekt byl realizován s finanční podporou rámcového programu EU pro výzkum a inovace Horizont 2020 a koordinovala ho Boloňská univerzita. Kromě Masarykovy univerzity na něm spolupracovala také s Londýnskou školou ekonomie a politických věd, Tartuskou univerzitou v Estonsku, Univerzitou v Örebro ve Švédsku, Univerzitou Friedricha Schillera v Jeně, Portskou univerzitou v Portugalsku a Národní Kapodistriovou univerzitou v Athénách.

Zapojené instituce zkoumaly různé formy sociální a politické participace evropské mládeže. Zaměřily se také na faktory, které mohou vysvětlit, proč a jak se mládež rozhoduje (ne)podílet se na veřejném životě, a to především ve vztahu k Evropské unii. Studovaly mimo jiné národní mládežnické politiky, mediální reprezentace mladých lidí

nebo vliv školy a školního prostředí. Důležitou součástí projektu byla i příprava nástrojů a doporučení, jak aktivní občanství mladých lidí podpořit.

Výstupy jednotlivých studií a doporučení z nich vyplývající jsou volně dostupné na stránkách www.catchyou.eu, kde si lze také stáhnout anglickou publikaci *The CATCH- EyoU Toolkit – practices of active participation*. Příručka je rozdělena do čtyř hlavních kapitol: zapojení mládeže do politického dialogu, aktivní evropské občanství pro všechny, větší prostor pro názory mladých v tradičních i nových médiích a kontext formálního a neformálního vzdělávání. Obsahuje příklady dobré praxe a je určena především pro potřeby mládežnických organizací a pracovníků s mládeží. Závěrečná zpráva české části projektu je k dispozici na webu Masarykovy univerzity. **LR**

MLÁDEŽ

Vybudovat vzájemnou důvěru trvá roky

Text: Lucie Rychlá / Fotografie: Archiv Česko-německého fondu budoucnosti

Jeho začátky nebyly vůbec snadné, ale dnes již funguje víc než dvacet let, a úspěšně. Významným způsobem se podílí na zlepšování vztahů mezi Čechy a Němci. Staví mosty k porozumění, rozšiřuje obzory, podporuje zajímavé nápady. Řeč je o Česko-německém fondu budoucnosti. Jak se za dobu jeho existence proměnila spolupráce našich národů a co Fond plánuje do budoucna? Nejen o tom jsme si povídali s ředitelkou

Petrou Ernstberger a jejím kolegou **Stefanem Gehrkem**.

Česko-německý fond budoucnosti (ČNFB) začal fungovat v roce 1998, po mnoha letech diskuzí a jednání mezi zástupci obou zemí.

„Obě strany měly na vzniku této instituce veliký zájem. Bylo pro ně důležité, aby se nezačínala pouze na vyrovnávání se s následky bolestné minulosti, ale především na budování nových základů pro budoucí spolupráci a přátelství,“ vysvětluje Petra Ernstberger, která Fond společně s jeho českým ředitelem Tomášem Jelínkem vede.

V první fázi vyplatil Fond odškodné obětem nacistického režimu, ale již od samého začátku se zaměřoval také na podporu a rozvoj občanské společnosti na obou stranách hranice. To se následně stalo hlavním cílem instituce.

Trvalá přátelství

„Fond je financován ze státních rozpočtů obou zemí a ročně podpoří kolem 600 projektů celkovou částkou zhruba 3,5 milionu eur,“ doplňuje Stefan Gehrke, který má v organizaci na starosti diskuzní fóra a odbornou spolupráci.

Za více než dvacet let jeho existence se do aktivit podpořených z prostředků ČNFB aktivně zapojily statisíce lidí. Vztahy mezi oběma národy se výrazně zlepšily a díky různým školním, kulturním a sociálním projektům se z mnoha účastníků stali dobří přátelé.

Setkávání a vzájemné poznávání se mezi lidmi z obou stran hranic patří stále mezi hlavní poslání Fondu, čím dál více jde ale i o dialog o problémech, které mají naše země společné, a o hledání odpovědí na aktuální otázky – budoucnost Evropské unie, drogové problémy, migrace či rozkoly ve společnosti. Každý rok

si ČNFB volí specifické téma, jehož zpracování pak podporuje i vyšší finanční částkou při schvalování projektových žádostí.

Palčivá témata

„Téma letošního roku je překonávání dělicích linií ve společnosti. Nejsou tím ale myšleny hranice mezi Čechy a Němci, nýbrž mezi různými společenskými skupinami jak v české, tak v německé společnosti,“ vysvětluje Stefan Gehrke. „Projekt, které se tomuto tématu budou letos věnovat, mohou získat finanční podporu až pro sedmdesát procent nákladů.“

V minulých letech se Fond zaměřil například na témata aktivní občanství, výchova k demokracii, drogová prevence či podpora mediálních kompetencí. Mezi podpořenými byl třeba projekt Německé školy v Praze, která dlouhodobě spolupracuje s Gymnáziem Lappersdorf v Bavorsku na aktivitě *Debaty mládeže neznají hranic*. Během šestidenního setkání se žáci obou škol věnovali mediálnímu obrazu obou zemí. Pod vedením odborníků z rozhlasu, televize a tištěných médií se učili provádět kritickou rešerši, vyhodnocovat zdroje informací a rozlišovat mezi seriózním a bulvárním zpravodajstvím.

Další úspěšný projekt byl zaměřen na vy pořádávání se s pravicovým extrémismem, antisemitismem a rasismem. Tentokrát byla žadatelem bavorská organizace Bayerisches Bündnis für Toleranz, která společně s Koořdináčním centrem česko-německých výměn mládeže Tandem zorganizovala workshop pro odborníky na tuto problematiku. Účastníci představili své projekty a od kolegů získali cennou zpětnou vazbu pro jejich vylepšení.

Oblasti podpory

Fond budoucnosti podporuje celkem osm oblastí spolupráce: mládež a školy, kulturu, vydávání publikací, obnovu památek, sociální projekty, partnerství obcí, stipendia pro vysokoškoláky, diskuzní fóra a odbornou spolupráci. Projektové žádosti mohou podávat jednotlivci, skupinky lidí nebo organizace nejen z příhraničních oblastí ale z celé země. Vždy však musejí mít partnera z druhé strany hranice. Stipendijní nabídky ČNFB pravidelně zveřejňuje také Akademická informační agentura (AIA) v sekci „Jiná stipendia – Německo“.

V roce 2016 začal Fond udělovat Česko-německou novinářskou cenu, jejímž smyslem je podpora novinářů, kteří o sousední zemi informují bez předsudků, a přispívají tak k lepšímu porozumění mezi Čechy a Němci. Cenu získá nejlepší český a nejlepší německý příspěvek v kategorii text, audio a multimedia.

ČNFB chce své aktivity i nadále rozvíjet a plánuje více seznámit českou i německou veřejnost se svou činností a úspěšnými projekty. V květnu například chystá pouliční festival v centru Plzně, kde budou mít občané obou zemí příležitost seznámit se s různými kulturními iniciativami sousedů, najít inspiraci pro budoucí společné aktivity anebo se jednoduše spolu pobavit.

„Situace v Evropě je křehká, nacionalismus je na vzestupu a lidé mají obavy. Naše práce rozhodně nekončí jen proto, že Češi a Němci spolu teď dokážou lépe komunikovat,“ uzavřela Petra Ernstberger. „Vybudovat vzájemnou důvěru trvá roky, přijít o ni je ale velmi snadné.“

V ROCE 2016 ZAČAL FOND BUDOUCNOSTI UDÍLET ČESKO-NĚMECKOU NOVINÁŘSKOU CENU NA PODPORU ŽURNALISTIKY, KTERÁ JDE PROTI TRENDU POVRCHNÍHO ZPRAVODAJSTVÍ A PŘÍSPÍVÁ K LEPŠÍMU POROZUMĚNÍ MEZI ČECHY A NĚMCI. JEDNOU Z PRVNÍCH OCENĚNÝCH BYLA ČESKÁ DOKUMENTARISTKA A LITERÁRNÍ KRITIKKA DORA KAPRÁLOVÁ.

ČESKO-NĚMECKÝ FOND BUDOUCNOSTI SE ZRODIL Z VŮLE OBOU STÁTŮ: SETKÁNÍ NĚMECKÉHO MINISTRA ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ KLAUSE KINKELA SE ZÁSTUPCI FONDU BUDOUCNOSTI ANTONEM ROSSBACHEM, DAGMAR BUREŠOVOU, PAVLEM TIGRIDEM A MILOŠEM POJAREM V BONNU V BŘEZNU 1998.

ZA DOBU SVÉ EXISTENCE PODPŮRIL FOND BUDOUCNOSTI VÍCE NEŽ 10 300 ČESKO-NĚMECKÝCH PROJEKTŮ, KTERÉ SVEDLY DOHROMADY LIDI OBOU ZEMÍ, A PŘÍSPĚLY TAK K PROHLoubENÍ VZÁJEMNÉHO POROZUMĚNÍ.

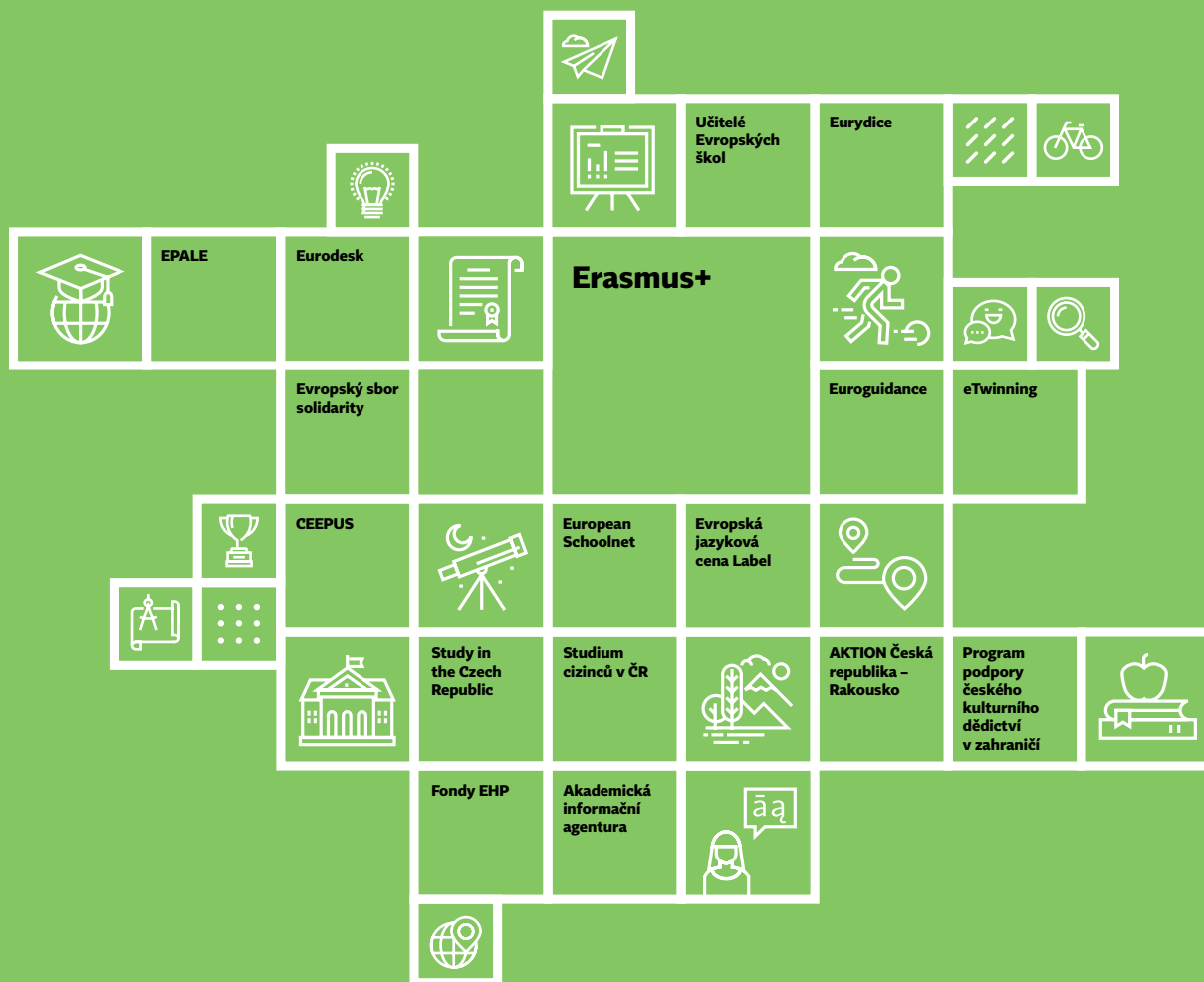
OSLAVAMI VÝROČÍ PRÁCE FONDU BUDOUCNOSTI ALE ZDALEKA NEKONČÍ. ORGANIZACE CHCE DO DIALOGU MEZI ČECHY A NĚMCI ZAPOJIT VÍCE LIDÍ, A TO NEJEN Z POHRANIČNÍCH REGIONŮ. PLÁNUJE TAKÉ VÍCE VLASTNÍCH AKČÍ.

PROJEKT „DEBATY MLÁDEŽE NEZNAJÍ HRANIC“ NĚMECKÉ ŠKOLY V PRAZE A GYMNASIA LAPPERSDORF V BAVORSKU JE JEDNOU Z ÚSPĚŠNÝCH AKTIVIT, KTERÉ REAGOVALY NA TEMATICKOU VÝZVU „PODPORA MEDIÁLNÍ KOMPETENCE“.

V LOŇSKÉM ROCE OSLAVIL FOND BUDOUCNOSTI 20. VÝROČÍ SVÉHO ZALOŽENÍ A PŘI TĚ PŘÍLEŽITOSTI USPOŘÁDAL NA MÁNESOVĚ MOSTĚ V CENTRU PRAHY KULTURNÍ FESTIVAL, KTERÉHO SE ZÚČASTNILY STOVKY LIDÍ.

 Facebook
www.facebook.com/dumzahranicnispoluprace
www.facebook.com/erasmusplusCR

 Instagram
www.instagram.com/dzs_cz

 Twitter
twitter.com/dzs_cz

 LinkedIn
www.linkedin.com/company/dzs_cz

 YouTube
bit.ly/DZStube

Dům zahraniční spolupráce (DZS)
 Na Poříčí 1035/4
 110 00 Praha 1
 ☎ +420 221 850 100
 @ info@dzs.cz
www.dzs.cz
www.naerasmusplus.cz